

Comentariul operei Morometii scrisa de Marin Sorescu-a treia parte

Conditia supravietuirii lui si a familiei sale este in primul rand pastrarea loturilor de pamant intacte. Avea datorii la banca, Jupuitul cerea, foncierea", Niculae voia sa mearga mai departe la scoala, fetelor le trebuia zestre, baietii isi cereau drepturile dandu-l ca exemplu in afaceri pe hraparetul Tudor Balosu, vecinul mai bogat.

Un timp, Ilie Moromete reuseste sa nu vanda pamant, sa nu taie salcamul cerut de Tudor Balosu, sa amane pentru momente mai favorabile achitarea datoriei la banca si a foncierei. Rabdarea timpului faramita amenintarile mari in amenintari mai mici, posibil de suportat. Moromete glumeste inteligent cu prietenii sai, il infrunta cu subtilitate pe Tudor Balosu, care sta mereu la panda sa-si mareasca averea. Scene de o savoare cu totul aparte ni-l prezinta pe Moromete jucand comedia amanarii cand Jupuitul ii calca pragul. Atentia se orienteaza spre reactiile acestui personaj complex, in crearea caruia Marin Preda da intreaga masura a originalitatii sale. Ilie Moromete "avea acea varsta intre tinerete si batranete cand numai nenorociri mari sau bucurii mari mai pot schimba firea cuiva". Bucuriile lui nu erau mari, dar nici oarecare: sa ai sentimentul independentei si libertatii, mandru de gandirea ta libera, sa discuti in poiana fierariei lui locan, sa traiesti acele ceasuri de visare ciudata pe stanoaga podistei, de unde poti judeca lumea etc. etc. Ceva din primejdiile ce se apropie tulbura spiritul lui Moromete, si monologurile sale se resimt. "Ciudatul dar de a vedea lucrurile care lor le scapau" se asociaza cu obiceiul de "a se retrage pe undeva prin gradina sau prin spatele casei si de a vorbi singur", fiindca, afirma el, "n-are cu cine discuta, in sensul ca nimeni nu merita sa-i asculte gandurile".

E oare intamplator faptul ca, dupa un asemenea monolog, va lua hotararea sa vanda salcamul lui Tudor Balosu? Autorul nu da lamuriri, se creeaza o sincopa, care marcheaza profunzimea hotararii, adancimea resorturilor ei. Marturisirile scriitorului demonstreaza in ce masura acordase importanta imaginii taierii salcamului cand scrisese romanul (cf. Viata ca o prada). Desi publicase o schita, Salcamul, nu o indusese in volumul de debut, "era un secret care nu trebuia dezvaluit", "doborarea lui imi aparea ca o poarta pe care daca stiam s-o deschid intram intr-un teritoriu in care traia o lume miraculoasa".